

Maartenskerkgemeente

Zondag 1 juli 2018

Johannes 4, 1-24

Teun Kruijswijk Jansen

I

Vanmorgen begint het met 'dorst'.

Als de planten en bloemen in onze tuinen,
en de akkers en de velden in deze dagen,
zo hebben twee mensen dorst.

De één is onderweg van Judea naar Galilea,
en dan zit er niets anders op dan door Samaria
heen te reizen.

De ander heeft kennelijk zo'n dorst
dat ze op het heetst van de dag,
de tocht naar de bron buiten de stad maakt.
En beiden dorsten ze naar contact en gesprek,
ontmoeting en vervulling van hun menszijn
en menselijkheid, want alleen is maar alleen.

Het verhaal vraagt *ons* naar onze dorst.

Naar waar er droogte is: in onze intiemste relaties, met onszelf,
met onze naaste mens, onze geliefde, broer of zus, kind,
vriend, vriendin, onze werkplek.

Maar ook daarbuiten de dorst naar menselijkheid in ons land,
in Europa, in de wereld. Waar aan de randen dagelijks mensen

aanspoelen die wel over water gaan, maar dankzij hun dorst verdrinken.

II

Water speelt in de begin van het Johannesevangelie een centrale rol. Denk maar aan Kana, waar de moeder van Jezus naar de Messias verwijst, en het water verandert in de wijn van Kanaän, dat beloofd land, waar menselijkheid en respect voor God, voor het leven de boventoon voert.

Hier volgt in Johannes een verhaal nadat Jezus een deel van de nacht met Nicodemus heeft doorgebracht. *Niemand kan het koninkrijk van God binnengaan, tenzij hij geboren wordt uit water en geest. ..*

Wees niet verbaasd dat jullie allemaal opnieuw geboren moeten worden (Joh.3, 5 en 6).

Na de nacht is hier de dag. De zon komt op, het wordt licht en warm. De hitte hangt, bij wijze van spreken, tussen de regels. Het zesde uur..

Het toneel is in Samaria: dat is nieuw en uniek. Samaritanen waren geen heidenen, maar afgescheiden joden, met een eigen heiligdom. Samaritanen beschouwden de joden als afvallig.

Daar praatte je niet mee. En een 'Samaritaan' was in de mond van de Judeeër een scheldwoord. Kortom daar een gesprek voeren, ook nog tussen een Joodse man en een vrouw is

provocerend.

Maar er is nog iets.. het gesprek speelt zich af bij een bron.

De Jakob's bron nog wel. Jakob kocht het land met die bron toen hij zich verzoend had met zijn broer Esau!

Het is het eerste stukje land dat echt van Israel was.

Bovendien is het graf van Jozef hier.

De vaders liggen hier te rusten, en niet in Jeruzalem..

In dit bijzondere gebied ligt de bron, en hier kan alles opnieuw beginnen voor dorstige mensen.

Op het zesde uur... het heetst van de dag... hetzelfde uur als waarop de Messias straks ter dood zal worden veroordeeld.. komt een vrouw. Het is niet zomaar een vrouw omdat het haar taak is om water te putten. Deze vrouw, zelf een bron van leven, komt dorstig naar de bakermat van Israël en vindt daar de Messias. *Zoals een hert dorst naar levend water..*

Van de vrouw is in de door mannen gedomineerde theologie een karikatuur gemaakt. Ze zou door en door slecht zijn, de Messias doorziet dat dan als een helderziende en schenkt haar vergeving. Klaar. Weer een zieltje gewonnen.

Maar het ligt totaal anders: zij is een volwaardige gesprekspartner, en wordt door Jezus zo ook erkend.

Hij spreekt tegen alle normen in met haar, begint zelfs het

gesprek. Dat maakt hem onrein en ging tegen zijn eigen geloofsgenoten in.

Zij weet op haar beurt haar woordje te doen. Toont geen schuld- of minderwaardigheidsgevoel. Geeft hem weerwoord, en brengt tenslotte al haar stadsgenoten met zich mee. Dat zou zeer onwaarschijnlijk geweest zijn als zij als een 'slechte' vrouw of prostitué bekend stond.

En wat ook zo vreemd is: het is een gesprek onder vier ogen.

Alle leerlingen zijn de stad in om boodschappen te doen.

En dan voelt u al aan dat Johannes deze nieuwe Rachel en ware Jakob, alleen het gesprek laat voeren, als een Eva en de nieuwe Adam. Alsof ze weer bij de boom van het leven staan.

Waarover spraken zij?

Over water... levend water, beiden zijn dorstig en verlangen naar water, zoals ooit het volk in de woestijn dorst had.

Zij denkt aan bronwater, zoals wij dat kennen als we flinke dorst hebben en dat koele water drinken.

Hij zet dat beeld om in een ander, verinnerlijkt en symbolisch beeld: *ik heb het over het water dat in jezelf tot een bron wordt die eindeloos stromen blijft.*

Dat begrijpt zij maar al te goed in haar dorst. De bron begint in haar te stromen en zij legt haar messiaanse verwachting voor hem open.

En Jezus zegt: ik ben het die met jou spreek.

Hij onthult haar eigenwaarde en legt haar verwachting bloot.

Zij wordt dan zelf door hem een bron van levend water.

Een ommekeer, een opwekking, ze wordt- als zinnebeeld van het menselijk bestaan- vruchtbaar.

Ze laat haar kruik staan en gaat terug naar de stad, schenkt levend water aan alle anderen en wordt zo leerling en apostel.

III

Hoe komen wij in het verhaal voor?

De Joodse filosoof Martin Buber legde in zijn hoofdwerk 'Ik en jij' uit dat er in ons leven twee *grondrelaties* zijn.

'Ik-jij' en 'ik-het'. Ik-jij is de relatie met wie je naaste is, een betrokken, menselijke, menswaardige relatie.

Dat begint bijvoorbeeld als kind van je moeder. Daar zijn geen woorden voor, en als die er wel zijn.. dan is er iets gebeurd dat de relatie zo verstoord heeft dat de ander een 'ding' wordt, een 'het'. Dat er pijnlijke afstand is gegroeid.

Heel veel relaties in onze samenleving waren ik-jij relaties tot de technische ontwikkeling een hoge vlucht nam.

Kwam eerst de melkboer aan de deur met losse melk en een praatje, nu staan de sprakeloze pakken in het schap, en hebben we nauwelijks idee meer waar het vandaan komt en wat daarvoor gebeuren moest.

(Lees het beeldverhaal van Gritta Achterberg in ons kerkblad

van deze maand). De techniek, de ik-het relatie, is vaak een zegen, maar kan tot een vloek worden.

Iemand uit ons midden die al jaren met dubbel gehandicapte mensen werkt en al die moeilijke 'ik-jij' relaties probeert te onderhouden kreeg aangezegd dat ze geen passend diploma had.

Er werd niet bij gezegd dat ze gewaardeerd werd door de bewoners, en van daaruit naar een oplossing gezocht kon worden. Zo worden mensen een nummer.

Slaven uit ons slavernij verleden, dat vandaag herdacht wordt, kregen trouwens ook een ik-het naam: *Sjacherein* of *Zwartje*, alsof ze konijnen waren.

Veel ruzies ontstaan via een eruptie, vergissing of uitbarsting via email en what's ap. Een 'jij' wordt een 'het' en we kunnen allemaal eraan mee doen.

De vraag is of we in ons dagelijks leven een bron kunnen aanboren en levend water drinken.

Dat we onze harde, droge grond laten doorbreken door de liefde die Christus ons al geschonken heeft.

Onze dorheid, onverschilligheid en doodsheid in dorst gaan Vertalen, waar liefde als water in opgenomen wordt.

Draai het eens om: leef met open handen als een kom voor het levende water, en schenk het met gulle hand, onvoorwaardelijk. Daar knap jij en de wereld van op.

Houd de gastvrijheid in ere, want zo hebben sommigen zonder het te weten engelen ontvangen. (Hebreeën 13:2)

de liefde van Christus, de Geest van god bezielt wie koud zijn en versteend, herbouwt wat is vernield, maakt één wat is verdeeld.